

Розділ I

Сер Волтер Еліот із Келлінч-Холу в графстві Сомерсетшир був чоловіком, що задля насолоди ніколи не брав до рук жодної іншої книжки, крім Книги баронетів: там він знаходив собі роботу в години дозвілля і розраду в години неспокою; там пробуджувався його хист виявляти захват і повагу, споглядаючи нечисленні залишки найдавніших грамот; там будь-які неприємні почуття, породжені домашніми справами, цілком природно оберталися в жалощі й зневагу, коли він проглядав майже безкінечні записи минулого століття; і там, якщо жодна інша сторінка неспроможна була його зацікавити, він завжди із невичерпним інтересом читав свою власну історію. Ось та сторінка, на якій зазвичай розгортався його улюблений том:

“Еліот із Келлінч-Холу

Волтер Еліот, народився 1 березня 1760 р., одружився 15 липня 1784 р. з Елізабет, донькою Джеймса Стівенсона, есквайра з Саут-Парку в графстві Глостер; від цієї леді (померлої 1800 р.) він мав потомство: Елізабет, народжену 1 червня 1785 р.; Анну, народжену 9 серпня 1787 р.; мертвонародженого сина, 5 листопада 1789 р.; Мері, народжену 20 листопада 1791 р.”

Саме таким був абзац, складений попервах руками друкаря, проте сер Волтер поліпшив його, додавши — щоб знав він сам і родина — такі слова після дати народження Мері: “Вийшла заміж 16 грудня 1810 р. за Чарльза, сина і спадкоємця Чарльза Мазгроува, есквайра з Апперкроса в графстві Сомерсет”, — і вставивши задля точності день місяця, коли втратив дружину.

Далі простими словами було викладено історію становлення давньої та шанованої родини: як вона спершу оселилася в Чеширі, як її згадав Дагдейл у своєму каталозі аристократії XVII ст., як вона служила в канцелярії високого шерифа, представляла округ у трьох послідовних складах парламенту, засвідчувала вірність, як їй надали титул баронета в перший рік королювання Карла II; там були перелічені всі Мері та Елізабет, з якими одружувалися представники родини; це все разом становило дві гарненькі сторінки в дванадцятку частку аркуша й закінчувалося гербом і підписом, що “головний осідок родини — Келлінч-Хол у графстві Сомерсет”, та ще одним рукописним додатком сера Волтера:

“Імовірний спадкоємець — Вільям Волтер Еліот, есквайр, праправнук другого сера Волтера”.

Марнославство характеризувало сера Волтера Еліота з голови до ніг: воно оповивало і його особистість і його становище. Замолоду він був напрочуд вродливим, і в п'ятдесят чотири роки залишався все ще гарним чоловіком. Мало яка жінка уміла більше перейматися своїм зовнішнім виглядом, ніж він, і так само жоден слуга будь-якого новоспеченого лорда не міг би ще більше тішитися своїм місцем у суспільстві. Сер Волтер вважав, що благословення красою поступається тільки благословенню баронетством, і

тому незмінним об'єктом його найщирішої поваги та відданості був він сам, сер Волтер Еліот, що поєднавав ці обидва обдаровання.

З огляду на гарну зовнішність і статус сер Волтер мав усі підстави претендувати на щирю любов, саме завдяки їм він, напевне, одружився з жінкою, чий характер був незмірно вищий від усього, чого заслуговувала його вдача. Леді Еліот була чудовою жінкою, розумною і приязною, її судження і поведінка, якщо пробачити дівочу закоханість, унаслідок якої вона стала леді Еліот, згодом ніколи не потребували поблажливості. До вад сера Еліота вона ставилася з гумором або ж пом'якшувала, приховувала їх, і сімнадцять років сприяла тому, що його справді поважали; хоча сама леді Еліот не була найщасливішою людиною у світі, у своїх обов'язках, друзях та дітях вона знаходила досить, щоб любити життя, і воно аж ніяк не було байдужим для неї, коли їй судилося покинути їх. Троє дівчат, де двом старшим було шістнадцять і чотирнадцять років, становили не просто страхітливую спадщину, що її лишала мати, а були радше важким тягарем, який довелося передати під владу й опіку самовдоволеного, недоумкуватого батька. Щоправда, леді Еліот мала одну дуже близьку подругу — розумну, гідну жінку, яка була настільки прив'язана до неї, що вирішила оселитися неподалік, у селі Келлінчі; на її доброту та пораду леді Еліот здебільшого й покладалася, сподіваючись, що подруга якнайкраще сприятиме й допоможе її донькам у завоюванні тих знань і добрих принципів, які вона ревно їм прищеплювала.

Ця подруга і сер Волтер не одружилися, як того могли очікувати з огляду на обставини їхні знайомі.

Минуло тринадцять років від смерті леді Еліот, а вони й далі були недалекогими сусідами і близькими друзями, він лишився вдівцем, а вона — вдовою.

Те, що леді Рассел, статечного віку й характеру, добре забезпечена, не мала думки про другий шлюб, не потребує виправдань перед публікою, схильною бути радше безпідставно невдоволеною, коли жінка таки *виходить* знову заміж, ніж коли *не* виходить, натомість тривале життя одинцем сера Волтера потребує пояснення. Тож нехай буде відомо, що сер Волтер, наче добрий батько (зіткнувшись з одним чи двома особистими розчаруваннями під час дуже нерозважливих спроб позалицятися), пишався, що живе сам-один задля добра любих доньок. Заради однієї, найстаршої, він справді віддав би все, проте не відчував аж надто великої спокуси так вчинити. У шістнадцять років Елізабет дісталися всі, що тільки були можливі, материні права і вплив, а оскільки вона була дуже гарненька й вельми схожа на батька, її слово завжди мало вагу, тож жили вони в цілковитій злагоді. Про двох інших дочок сер Волтер був украй невисокої думки. Мері, щоправда, набула трохи ваги, ставши місіс Чарльз Мазгроув, проте Анна, маючи витончений розум і лагідний характер, що забезпечили б їй гідне становище серед прогресивних людей, була ніким і для батька, і для старшої сестри, до неї ніхто не прислухався, її бажаннями завжди нехтували — вона була лише Анною.

Зате для леді Рассел дівчина справді була найдорожчою і улюбленою названою донькою, якою вона пишалася, а до того, ще й подругою. Леді Рассел любила всіх дівчат, але, тільки спілкуючись з Анною, могла уявляти собі, ніби їхня мати воскресла.